

כה תברכו את בני ישראל - ואני אברכם

כה תברכו את בני ישראל אמור להם :

יברכה ה' וישמרך :

יאר ה' פניו אליך ויחנך :

ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום :

ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם : (במדבר ו, כג-כז).¹

רשב"ם במדבר פרק ו פסוק כג

כה תברכו את בני ישראל – כלומר, לא תברכו מברכת פיכם כאדם שאומר תבואתה לראש פלוני כך וכך, אלא אלי תתפללו שאברכם אני, כמו שמפרש "יברכה ה'". ואני אשמע קולכם כאשר תאמרו ואברכם לישראל, כמו שמפרש "ושמו את שמי על בני ישראל". כשיברכו כהנים לישראל בשמי ולא בשמם, "אני אברכם" לישראל כמו שיתפללו הכהנים ואומרים "יברכה ה'".²

במדבר רבה פרשה יא סימן ב³

דבר אחר : "דומה דודי לצבי" - מה הצבי הזה מקפץ ממקום למקום ומגדר לגדר ומאילן לאילן ומסוכה לסוכה, כך הקב"ה מדלג ומקפץ מכנסת זו לכנסת זו. וכל כך למה? בשביל לברך את ישראל, שנאמר : "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך" (שמות כ כא). באיזו זכות? בזכות של אברהם אבינו, שכתוב : "כה תברכו", כמו שאתה אומר : "כה יהיה זרעך" (בראשית טו ה).⁴

"הנה זה עומד אחר כתלנו" - בשעה שבא הקב"ה לבקר את אברהם אבינו ביום שלישי למילה - כמו שאתה אומר : "וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האוהל" (בראשית יח א), "ישב" כתוב - בא לעמוד, אמר לו הקב"ה : שב, אברהם, אתה סימן לבניך, שבשעה שבניך נכנסים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות וקוראים את שמע ויושבים, וכבודי עומד. ומה טעם? "אלהים נצב בעדת אל" (תהלים פב א). אמר ר' חגאי בשם ר' יצחק : "אלהים עומד" לא כתוב כאן, אלא : "אלהים נצב" - אטימוס⁵, כמו שאתה אומר : "והיה טרם יקראו ואני אענה" (ישעיה סה כד) ; לכך נאמר : "הנה זה עומד אחר כתלנו" - אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות.⁶

¹ דורשי סמוכות מנסים לקשר פרשה "קטנה" זו עם פרשת נזיר שבאה לפניה : "לך סמך אחר פרשת נזיר פרשת ברכת כהנים שהוא זוכה לקבל הברכות של ברכת כהנים" (במדבר רבה פרשה יא סימן א). וכן הוא בפירוש אבן עזרא במדבר ו כא : "ונסמכה פרשת ברכת כהנים לפרשת נזיר, כאשר השלים תורת הנזיר שהוא קדוש, הזכיר תורת כהנים שהם קדושים". אבל רוב הפרשנים והמדרשים נמנעו מקישור זה, שכן הם רואים בברכת כהנים פרשה עצמאית העומדת בתוקף עצמה. ובסדר קריאת התורה בארץ ישראל מתחילה כאן סידרא נפרדת בה קוראים גם את חנוכת המשכן וקרבת הנשיאים. ללמדך שאין ברכת כהנים נגזרת אחרי פרשת נזיר (וגם לא אחרי סוטה, ראה במדבר רבה י כה), אלא אדרבא, גוררת אחריה את חנוכת המשכן וקרבת הנשיאים.

² מי בעצם מברך, הקב"ה או הכהנים? לפי רשב"ם, פשטן המקרא, הדברים הם ברורים. שלוש פעמים מוזכר השורש ברך בפסוק : "כה תברכו", "יברכה ה'", "ואני אברכם". בשניים מתוך השלושה, הקב"ה הוא שמברך ורק באחד לכאורה הכהנים. זיל בתר רובא - לך אחרי הרוב. זאת ועוד, כך יש לקרוא את פסוקי המקרא : "כה תברכו" היא כותרת הבאה ללמד את פרטי המצווה לכהנים. ראה ספרי במדבר לט בפרשתנו את כל פרטי ההלכות הנלמדות מ"כה תברכו" : שמברכים בלשון הקודש, שמברכים בעמידה ובנשיאת כפים, שמברכים בשם המפורש (במקדש, להלן משנה סוטה) ועוד. זו מטרת ה"כה תברכו". אבל לענין מקורה ותוקפה של הברכה - "יברכה ה'" וכן "ואני אברכם" הם העיקר. סוף סוף הברכה באה מגבוה. והכהנים? שלוחי הקב"ה הם - "הני כהני שלוחי דרחמנא ניהור" (קידושין כג ע"ב, יומא יט ע"א). זה הפשט. ומה דעת המדרש?

³ ראה פרשה יא במדבר רבה כולה, שמוקדשת לברכת כהנים. שני מקורות עיקריים נוספים, מהם שאב כנראה במדבר רבה שהוא מדרש מאוחר, הם : ספרי במדבר בפרשתנו פייסקא לט-מג והגמרא במסכת סוטה דפים לז ע"ב - מ ע"א. (מדרש תנחומא על ספר במדבר הוא "אחיר" של במדבר רבה).

⁴ הקב"ה עובר מבית כנסת אחד לשני בשביל לברך את ישראל. מדלג ומקפץ כצבי "או כעופר האילים - ר' יוסי בר' חנינא אומר : לארזיאל דאיילתא" (ע'אזל מבוטא רזל בערבית, gazelle בשפות לטיניות). ראה שדימוי המקפץ מופיע במדרש שם עוד קודם בהקשר עם יציאת מצרים ומתן תורה : "דומה דודי לצבי - מה הצבי הזה מדלג, כך היה הקב"ה מדלג ומקפץ ממצרים לים ומן הים לסיני". שם, משה, לא אהרון, עומד בין העם ובין השכינה. פעמים שהעם רוצה לראות "בין החרכים" ("רצוננו לראות את מלכנו" מכלילתא דרבי ישמעאל יתרו פרשה ב, "ויתן אל משה ככלותו לדבר איתו" שמות רבה מא ג וכן כל המדרשים על "ישקני מנשיקות פיה" שודאי נדרשו בהרחבה בחג השבועות המציץ אחר כתלנו) ופעמים שאמרו : "דבר אתה עמנו ונשמעה ואל דבר עמנו אלהים פן נמות" (שמות כ טו). כל הדילוג הזה, נראה שבא לומר שהקב"ה מברך ולא הכהנים, דרך ההשוואה עם גאולת מצרים ומתן תורה. כאז כן עתה, במקדש ובגבולין (מקדש מעט). וכן גם לעתיד לבא, ראה במדרש שם : "כגואל הראשון כך הגואל האחרון ... נגלה להם וחוזר ונכסה מהם". ומה כאן הקשר לאברהם? נראה בהמשך.

⁵ מוכן, בהיכוון. מילה ביוונית.

⁶ ממדרש זה ניתן ללמוד שלהלכה אפשר לשבת (גם) בברכת כהנים. המדרש אמנם מדבר ספציפית על קריאת שמע, אך ברור שהנושא בו הוא עוסק היא ברכת כהנים. ראה שם. וראה משנה ברורה סימן קטן נא בהלכות נשיאת כפים סימן קכח : "אין מברכין אלא

"משגיח מן החלונות" - בשעה שאמר הקב"ה לאהרן ולבניו: "כה תברכו את בני ישראל", אמרו ישראל לפני הקב"ה: ריבון העולמים, לכהנים אתה אומר שיברכו אותנו? אין אנו צריכים אלא לברכותיך ולהיותינו מתברכים מפיך, זהו שכתוב: "השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל" (דברים כו טו). אמר להם הקב"ה: אף על פי שאמרתי לכהנים, שיהיו מברכים אתכם, עמהם אני עומד ומברך אתכם. לפיכך הכהנים פורשים את כפיהם, לומר: שהקב"ה עומד אחרינו. ולכך הוא אומר: "משגיח מן החלונות" - מבין כתפותיהם של כהנים, "מציץ מן החרכים" - מבין אצבעותיהם של כהנים. "ענה דודי ואמר לי" - "ואני אברכם" (במדבר ו כז).⁷

משנה מסכת סוטה פרק ז משנה ו

ברכת כהנים כיצד? במדינה אומרים אותה שלש ברכות ובמקדש ברכה אחת.⁸ במקדש אומר את השם ככתבו ובמדינה בכנויו.⁹ במדינה כהנים נושאים את ידיהן כנגד כתפיהן, ובמקדש על גבי ראשיהן.¹⁰ חוץ מכהן גדול שאינו מגביה את ידיו למעלה מן הציץ.¹¹ ר' יהודה אומר: אף כהן גדול מגביה ידיו למעלה מן הציץ, שנאמר: "וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם" (ויקרא ט כב).¹²

רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יד הלכה יד

בכל מקום משתדלין שיהיה המְקַרָא אותן ישראל, שנאמר: אמור להם, מכלל שאין המְקַרָא מהם.¹³

במדבר רבה פרשה יא סימן ב

"והיה ברכה" - כבר כתוב: "ואברכך", ומה תלמוד לומר: "והיה ברכה"? אמר ר' אלעזר: אמר לו הקב"ה: משבראתי עולמי ועד עכשיו, הייתי זקוק לברך את בריותי, שנאמר: "ויברך אותם אלהים" (בראשית א כב), ואומר: "ויברך אלהים את נח ואת בניו" (בראשית ט א), אבל מכאן ואילך הרי ברכות מסורות לך. למי שיהנה לך לברך, ברך. ואף על פי כן לא ברך אברהם לבניו. למה כן? משל למלך, שהיה לו פרדס, נתנו לאריס. והיה בתוך אותו פרדס אילן אחד של סם חיים ואילן אחד של סם המות. אמר אותו אריס: אם משקה אני האילן של סם חיים, אילן של סם המות שותה! אמר האריס: אני אעבוד ואשלים, ומה שהמלך רוצה לעשות לו בפרדסו, יעשה.

בלשון הקודש ובעמידה - היינו שיהא הכהנים בעמידה. אבל הציבור רשאים לישב רק שיהיו פנים כנגד פנים. והמנהג שהכל עומדין וכו'.⁸ דא עקא, שאם הכהנים מברכים, אפשר שהציבור חייב לעמוד לכבודם. אלא שאם השכינה מברכת, יש לנו תקדים מאברהם שהוא יושב והשכינה עומדת וממתנת. ויעקב ישן וה' נצב עליו. ושוב, מה הקשר לאברהם? עוד מעט נגיע. העם מבקש להתברך ישירות מפי הקב"ה: "לכהנים אתה אומר שיברכו אותנו? אין אנו צריכים אלא לברכותיך ולהיותינו מתברכים מפיך". האם בקשה זו נענית? ממדרשים אחרים נראה שכן, אבל לא בהכרח ממדרש זה. לפי מדרש זה הקב"ה מברך מבין כתפותיהם ואצבעותיהם של הכהנים. נראה שהכהנים הם יותר מסתם צינור וכלי מעבר. ראה הגמרא במסכת סוטה מ ע"א שמעורת את השאלה איך הכהנים מפנים את אחוריהם לארון הקודש? (ראה יחזקאל ח טז "אחוריהם אל היכל ה'"). תשובת הגמרא שם היא: "אמר ר' יצחק: לעולם תהא אימת צבור עליך, שהרי כהנים פניהם כלפי העם ואחוריהם כלפי שכינה". לפי המדרש שלנו, אין הדברים בהכרח כך. הרעיון של כבוד או אימת הצבור, ודאי חשוב הוא. בדומה לכך: "גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה" (שבת קכז ע"א). אבל כאן זה מקרה שונה. כאן הכהנים אינם סתם מפנים את גבם או אחוריהם כלפי השכינה. הכהנים משתלבים ומתמזגים עם השכינה וממשיכים אותה בקו אחד אל הציבור. יש כאן אנלוגיה הפוכה משליח הציבור. הוא עומד עם הגב לשלוחיו ופונה כלפי ארון הקודש - השכינה. הכהנים, שלוחי השכינה פונים אל הקהל ("פנים כנגד פנים", סוטה לח ע"א) ומפנים את הגב לשכינה. בשני המקרים, השליח עומד לפני השולח ומדבר מטעמו. ראה תוספתא מסכת מגילה פרק ג הלכה כא: "כיצד היו זקנים יושבין? פניהם כלפי העם ואחריהן כלפי קודש. כשמניחין את התיבה, פניה כלפי העם ואחריה כלפי קודש. כשהכהנים נושאים כפיהן. פניהם כלפי העם ואחריהם כלפי קודש. חזן הכנסת, פניו כלפי קודש וכל העם פניהם כלפי קודש". ומה שנוגע לאימת הציבור, יש לכך מקורות אחרים ללמוד מהם (ראה בגמרא סוטה שם).

⁸ שלושת הברכות מ"יברכך" עד "בשלוש", בלי הפסקה של אמירת אמן באמצע, כפי שאנחנו נוהגים.

⁹ השם - שם הווי"ה: יר"ד ה"א ווא"ו ה"א או השם המפורש כספרי בהערה 2 לעיל. כינויו - שם אדנות: אל"ף, דל"ת, נו"ן, יר"ד.

¹⁰ ידיים מוגבהות למעלה. השכינה מציצה מבין כתפי הכהנים, אבל במקדש, ידי הכהנים למעלה מהשכינה.

¹¹ משום שעל הציץ היה חרוט שם הווי"ה.

¹² ידי הכהן הגדול, אומר רבי יהודה, הם מעל לציץ, מעל שם הווי"ה. נראה שכל זה בא לסמל שבמקדש הייתה קדושה יתירה של העוסקים במלאכת הקודש שהיא כביכול למעלה מהשכינה ומשם הווי"ה עצמם.

¹³ וכך מובא גם בכלבו שכנראה לקח מהרמב"ם ובטור אורח חיים סימן קכח בשם הרמב"ם. ראה כסף משנה שם שמוצא מקור לכך בירושלמי ברכות פרק ה: "אמר ר' חסדא וצריך שיהא החזן ישראל". אבל הנימוק: "שנאמר: אמור להם - מכלל שאין המקרא מהם" הוא כנראה חידוש של הרמב"ם. וכל זה בהיפוך שיטת ר' חסדא בנוסח הגמרא בבלי סוטה לח ע"א שבידינו: "ואמר רב חסדא, נקטינן: כהן קורא כהנים, ואין ישראל קורא כהנים, שנאמר: אמור להם, אמירה משלהם תהא". ראה שהגמרא שם מסכמת: "ולית הלכתא כוותיה דרב חסדא". ולעינינו, לפי שיטה זו של הרמב"ם, יש כאן סגירת מעגל: השכינה, הכהנים והקהל המתברך. הכהנים מברכים מכוחה של השכינה שעומדת מאחורי גבם, משגיחה מבין כתפיהם (מן החלונות) ומציצה מבין אצבעותיהם (מן החרכים). אך הקריאה המנחה אותם מילה אחרי מילה, היא של (נציג) הציבור המתברך. כולל החזנים המסלסלים במילה "שלוש" והכהנים עומדים וממתינים עד שתכלה החזנות ויכולו לומר בפשטות "שלוש" ולסיים את ברכתם.

כך, המלך - זה הקב"ה, והפרדס - זה העולם. מסרו לאברהם, שאמר לו: "והיה ברכה". מה עשה אברהם? היו לו שני בנים, אחד צדיק ואחד רשע, יצחק וישמעאל. אמר אברהם: אם מברך אני את יצחק, הרי ישמעאל מבקש להתברך, והוא רשע; אלא אעבוד אני ואשלים. בשר ודם אני, משאפטור מן העולם, מה שהקב"ה חפץ לעשות בעולמו, יעשה. כשנפטור אברהם, נגלה הקב"ה על יצחק וברכו, שנאמר: "ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו" (בראשית כה יא).¹⁴ ויצחק ברך ליעקב, ויעקב ברך לשנים עשר שבטים, שנאמר: "כל אלה שבטי ישראל... ויברך אותם" (בראשית מט כח).¹⁵ מכאן ואילך, אמר הקב"ה, הרי הברכות מסורות לכם: הכהנים יהיו מברכים את בני, כשם שאמרתי לאברהם אביהם: "והיה ברכה". לכך נאמר: "כה תברכו את בני ישראל".¹⁶

רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק טו הלכה א - ז

ששה דברים מונעין נשיאת כפים: הלשון, והמומין, והעבירה, והשנים, והיין, וטומאת הידים... העבירה כיצד: כהן שהרג את הנפש אע"פ שעשה תשובה לא ישא את כפיו... וכהן שעבד כוכבים בין באונס בין בשגגה אף על פי שעשה תשובה אינו נושא את כפיו לעולם... וכן כהן שהמיר לעכו"ם אע"פ שחזר בו אינו נושא את כפיו לעולם, ושאר העבירות אין מונעין.

כהן שלא היה לו דבר מכל אלו הדברים המונעין נשיאת כפים, אף ע"פ שאינו חכם ואינו מדקדק במצות או שהיו הבריות מרננים אחריו או שלא היה משאו ומתנו בצדק, הרי זה נושא את כפיו ואין מונעין אותו. לפי שזו מצות עשה על כל כהן וכהן שראוי לנשיאת כפים ואין אומרים לאדם רשע הוסף רשע והימנע מן המצות.¹⁷

מסכת חולין דף מט עמוד א

דתינא, "כה תברכו את בני ישראל" - רבי ישמעאל אומר: למדנו ברכה לישראל מפי כהנים, לכהנים עצמן לא למדנו. כשהוא אומר "ואני אברכם", הוי אומר: כהנים מברכין לישראל, והקב"ה מברך לכהנים. רבי עקיבא אומר: למדנו ברכה לישראל מפי כהנים, מפי גבורה לא למדנו, כשהוא אומר "ואני אברכם", הוי אומר: כהנים מברכין לישראל והקב"ה מסכים על ידם. אלא רבי עקיבא ברכה לכהנים מנא ליה? אמר רב נחמן בר יצחק: מ"ואברכה מברכין".¹⁸

¹⁴ על אברהם שלא בירך: "אמר: יצחק בני ראוי לברכה ואיני יכול לברכו שמא יתקנא בו ישמעאל. אלא אניח את הדבר סתום והקב"ה יברך מי שראוי לפניו". לעומת יצחק שכן החליט לברך ויעקב שממשיך בדרך זן, כבר עמדנו בדברינו [בחירה בכוכרה ומחירה](#) בפרשת תולדות - מוטיב השזור לאורך כל ספר בראשית. איך הדברים מתקשרים לברכת כהנים בספר במדבר?

¹⁵ ואחריו משה (וגם דוד). ראה בראשית רבה צז איך כל מברך ממשיך במקום שקודמו הפסיק: יצחק, יעקב, משה, דוד. וכן הוא בדברים רבה יא, פרשת וזאת הברכה ושם הוא מכניס בכל זאת גם את אברהם וטוען שהפסוק: "ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק" (בראשית כה ה) היא ברכה. ראה בראשית רבה סא ו שיטת ר' יהודה ור' נחמיה שם.

¹⁶ הגענו לאברהם. ראה בראשית רבה מו סימן ה שאברהם היה כהן גדול (קבל את הכהונה ממלכיצדק). הכהנים מקיימים את ההבטחה שניתנה לאברהם והוא לא מימש אותה. הקב"ה מוסר לאברהם את מפתח הברכות, אך הוא לא משתמש בו משום שאינו רוצה להפלות בין בניו ולעורר מדינים. ובאנו שוב לכל ענין הכהונה שניתנה לאברהם כשאמר "הנני". ראה דברינו בפרשת במדבר על [הגור שביקש להיות כהן גדול](#) של אברהם. ועכ"פ, לפי מדרש זה אין הכהנים סתם צינור להעברת הברכות, אלא מברכים ממש כפי שביקש הקב"ה לתת לאברהם: "עד כאן הייתי זקוק לברך את עולמי מיכן ואילך הרי הברכות מסורות לך, למאן דחזי לך למברכא בריך" (בראשית רבה לט יא). אבל הכהנים שבאים מכוחו של אברהם לא יכולים לנהוג כאברהם. הם מברכים את כל הציבור: צדיקים, רשעים, ביוניים וכל מי שבא לבית הכנסת. הם מצווים לברך ויש הלכות נשיאת כפים והגדרות ברורות איך, מתי מי ולמי מברכים ("לאחיהם שבשדות", סוטה לח ע"ב). ראה רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרקים יד טו ושולחן ערוך אורח חיים סימן קכח. ועצם הברכה היא חובה ואינה רשות או זכות: "ואמר ר' יהושע בן לוי: כל כהן שמברך - מתברך ושאינו מברך - אין מתברך, שנאמר: ואברכה מברכין" (סוטה לח ע"ב). אברהם יכול היה לסרב לברך (לדחות). הכהנים שבאים מכוחו, כבר לא יכולים. ולהלכה נפסק: "כל כהן שאינו עולה לדוכן אע"פ שבטל מצות עשה אחת הרי זה כעובר על שלש עשה שנאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם ושמו את שמי" (רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק טו הלכה י, שולחן ערוך אורח חיים קכח סעיף ב).

¹⁷ ופוסקים אחרים הוסיפו גם מחלל שבת בפרהסיא שלא ישא כפיו, אך הקלו שגם בעבירות הנ"ל שמנה הרמב"ם אם עשה תשובה, שעולה ומברך. וראה שו"ת יביע אומר לרב עובדיה יוסף חלק ז אורח חיים סימן טו שסוקר את כל השיטות המחמירות והמקלות בעניין זה ונראה שבדומה לראשוני הפוסקים נוטה גם הוא להקל. אם מהסיבה הכללית שלא לנעול דלת בפני השבים ולא להרחיק אנשים (בימינו) מבית הכנסת ואם מהסיבה המקורית של הרמב"ם שנראית ייחודית לנושא זה: "שאינן אומרים לאדם רשע והימנע מן המצות". (ומה יהיה עם מי שנמצא אשם באונס, במעילה בכספי ציבור, בבגידה במדינה ועבירות חמורות אחרות?). המפרשים מציינים את הירושלמי במסכת גיטין פרק ה כמקור לדין זה: "שלא תאמר איש פלוני מגלה עריות ושופך דמים והוא מברכנו? אמר הקב"ה: ומי מברך, לא אני מברך? שנאמר: ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם". הרי לנו שהשיטה שלא הכהנים הם המברכים, כי אם הקב"ה, היא שגורמת להקל בהלכה (או שמא להחמיר?) ולהרשות לאנשים שאינם הגונים לעלות לדוכן. והדברים קשים וצריכים עיון נוסף.

¹⁸ אצל רשב"ם, פשטן המקרא, הכל ברור. ראה דבריו בראש דברינו. אבל שערי מדרש לא ננעלו. "ואני אברכם" זה ודאי הקב"ה. את מי הוא מברך? את הכהנים בתמורה לכך שברכו את ישראל, או שמא את ישראל ללמדך שהוא מקור הברכות והכהנים אינם אלא שלוחים? ר' ישמעאל שהיה כהן מחזיק בדעה הראשונה (ראה שם בגמרא "ישמעאל כהנא מסייע כהני") ואילו ר' עקיבא מחזיק בדעה שונה. אך גם לשיטתו, "הקב"ה מסכים על ידם", משמע אין הם סתם צינור שלוח. ולשיטתו, איך מתברכים הכהנים? מברכתו

מדרש תנחומא הנדפס פרשת נשא סימן יז¹⁹

"ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן" (במדבר ז א). מה כתיב למעלה מן הענין? "יברכך ה' וישמרך". אמר רבי יהושע דסכנין: משל למלך שקידש ועשה לבתו קידושין ושלטה בה עין הרע. עמד המלך להשיא בתו.²⁰ מה עשה? נתן לה קמיע ואמר לה: הקמיע זה יהא עליך שלא תשלוט בך עין הרע. כך כשנתן הקב"ה התורה לישראל עשה להם פומבי, שנאמר: "וכל העם רואים את הקולות" (שמות כ), ולא היו אלא קידושין, שנאמר: "ויאמר ה' אל משה לך אל העם וקדשתם וגו' " (שם יט).²¹ ושלטה בהם עין הרע ונשתברו הלוחות ... כיון שבאו ועשו להם משכן נתן להם הקב"ה הברכות תחילה שלא תשלוט בהם עין רעה. לכך כתיב: "יברכך ה' וישמרך" תחילה, ואחר ברכת כהנים: "ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן". אמר ר' אבהו: אין מדת הקב"ה כמדת מלך בשר ודם. מלך בשר ודם כשנכנס במדינה, משבני המדינה מקלסין אותו ומכבדין אותו אחרי כן הוא עושה להם כל צרכיהן ועושה להם נחת רוח במדינה. אבל הקב"ה אינו כן, עד שלא עשו ישראל את המשכן נתן להם הקב"ה את הברכות, שנאמר: "יברכך ה' וישמרך" ואחרי כן: "ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן". לכך אמר דוד: "אשמעה מה ידבר האל ה' כי ידבר שלום אל עמו ואל חסידיו" (תהלים פה).²²

שבת שלום

מחלקי המים

מים אחרונים: מרוב שהארכנו בדרשות "סביב" ברכת כהנים לא הגענו לדרשות על הברכה עצמה:

"יברכך ה' וישמרך" - עם הברכה שמירה. "יברכך" - בבנים "וישמך" - בבנות, שהבנות צריכות שמירה.

"יאר ה' פניו אליך" - יתן לך מאור פנים, שיביט בך בפנים מאירות.

"ויחונך" - יחונך במשאלותיך, יתן בכם דעת שתהיו חוננים זה את זה.

"ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום" - שלום בכניסתך, שלום ביציאתך, שלום בביתך, שלום עם כל אדם.

וכבר זכינו להשלים ולדון בברכת כהנים עצמה בדברינו [ברכת כהנים](#) בפרשה זו בשנה האחרת.

של אברהם "ואברכה מברכך". הנה, גם בפסוק החותם את ברכת כהנים לא תם הויכוח. אולי התרכך מעט, אך לא תם. ובמדרש ספרי בפרשתנו ודאי לא תם. ראה שם על הפסוק "ואני אברכם": "שלא יהיו ישראל אומרים ברכותינו תלויות בכהנים, תלמוד לומר: ואני אברכם. שלא יהיו הכהנים אומרים אנו נברך את ישראל, תלמוד לומר: ואני אברכם. אני אברך את עמי ישראל. וכן הוא אומר: כי ה' אלהיך ברכך בכל מעשה ידיך (דברים ב ז), כי ה' אלהיך ברכך כאשר דבר לך (שם טו ו) ואומר: ברוך תהיה מכל העמים (שם ז יד) ואומר: יפתח ה' לך את אוצרו הטוב מן השמים (שם כח יב) וכו' ". מדרש ספרי מביא שם פסוקים רבים מהתורה ומהנביאים שמורים על ברכה ישירה מהקב"ה לעם ישראל שלא באמצעות הכהנים. וראה עוד בספרי זוטא פיסקא ו: "ואני אברכם - יכול אם רצו הכהנים לברך את ישראל הרי הן מבורכין ואם לאו אינן מבורכין? תלמוד לומר: ואני אברכם. בין רוצים בין אינם רוצים אני אברכם מן השמים. הכהנים מברכים את ישראל. מי מברך את הכהנים? תלמוד לומר ואני אברכם. הכהנים מברכים את ישראל ואני אברך את אלו ואת אלו".

¹⁹ פתחנו בסמיכות של ברכת כהנים לפרשת סוטה שבאה לפניו. התמקדנו בברכה עצמה מכח מי היא באה ומי באמת מברך, נחתום בסמיכות של ברכת כהנים לפרשה הסמוכה לאחריה - כילוי מלאכת הקמת המשכן. נושא לו הקדשנו את הדף [הקמת המשכן](#) בפרשת פקודי.

²⁰ הדרשן מבחין בין קידושין- אירוסים בתקופת חז"ל ובין הנישואין היינו ההכנסה לחופה.

²¹ אין זו הקלה משמעותית מההיבט ההלכתי, אבל הדרשן רוצה להבחין בין קידושין לנישואין.

²² המשכן עצמו הוא תיקון של חטא העגל (לדעת השיטות שפרשת כי תשא קדמה לפרשת תרומה, ראה דברינו [אימתי נאמרה למשה הפרשה הזו](#) בפרשת תרומה). בא מדרש זה ומוסיף את ברכת כהנים כקמיע וכתריס מגן כנגד אפשרות של חזרה על חטא העגל וחילול הקידושין. וסוף דבר, שרדה ברכת כהנים גם אחרי גניזת המשכן וגם אחרי חורבן בית ראשון ובית שני.